

6. Naše ceste, železnice in regulacija rek in potokov.

Imamo pri nas državne ceste, katere je oskrbovala in popravljala država. Ceste, ki so bile v oskrbi okrajnih zastopov in občinske ceste. Najlepše so bile seve državne, ker te je največ rabila država — vojaštvo. Država jih je lažje opravljala, ker je imela na razpolago automobile. Slabše so bile one okrajnih zastopov, ker so vozniki dragi in jih je težko dobiti. Nedostopna morja blata pa so bili občinski kolovozi. Kmečka Zveza tirja in se poteguje, da prevzame država tudi vse okrajne ceste, katere so za časa vojne veliko trpele, a nikdo jih ni popravil. Ako bodo sedaj naši okrajni zastopi prisiljeni prevzeti popravilo cest in mostov, bi to povzročilo nepregledne stroške, katere bi moral plačati zopet le kmet, dasi rabi te ceste tudi mestjan, uradnik in država. Da se izognemo tem kmetskimi stroškom in da bodo okrajne ceste tem hitreje uporabne, mora jih prevzeti država. Občinske ceste in kolovoze pa bodo morale oskrbovati občine same, kar je očitno opravičeno in pravično.

Stara Avstrija je gradila železnice le za Nemce in to skoro do vsake nemške bajte. Mi štajerski Slovenci pa takorekro nismo imeli železnice. Naloga naše države v najkrajši bodočnosti bo, da zgradi potrebne železnice, ki bodo omogočile, da bo kmet svoje pridelke prodajal ne dobičkarjem-trgovcem, ampak jih lahko pošiljal na svetovni trg, kjer bo svoji robu doboval cene kmet sam. Kmečka Zveza se je v zadnjem času potegovala in še zahteva, da se tudi sedanjje pretirane vozne cene na železnicah znižajo za 3. razred, ki služi kmetu za prevoz.

Isto kar o železnicah, velja tudi glede rek in potokov, ki preplavljajo kmetska posestva in uničujejo polje in blatijo travnike. Avstrija je regulirala v jugasto vodovje po nemških ali nemškutarških krajih. Slovence pa je tolažila samo s tozadevnimi načrti, ki so ostali vsi neizpeljani. Pesnico n. pr. so regulirali le tam, kjer teče mimo nemške ali nemškutarške posesti, da je še bolj preplavljala, ker je ostala za slovenske posesti neregulirana, ravno slovensko polje in travnike. Kmečka Zveza zahteva od države, da regulira celo Pesnico, Dravo in Sotlo, kjer delajo škodo na posestvih.

7. Lov in ribarstvo.

Nekaj res krivičnega in nekmetskega je bil dosedanji lovski in ribarski zakon, ki je ščitil zakupnike lovov, ne pa kmeta. Lovski zakupniki so bili itak le samo bogataši na deželi in zabaveželni mestjani. Divjačina, zajci in fazani pa so napravljali po poljih in v sadonosnikih večkrat zelo, zelo veliko škodo. In kdo je trpel to škodo? Kmet, ker lovski zakon je bil v prid zakupnika, ki se je vsikdar lahko izvil, da mu ni bilo treba povračati škode, ki jo je povzročala divjačina. Divjačina je škodljiva polju in drevesom, torej proč z njo, bogataši in mestjani pa si naj poiščejo kako drugo zabavo mesto lova. Kmečka Zveza zahteva prostost lova, da se uniči škodljiva divjačina, in prosto ribarstvo. Mi moramo v bodočnosti gledati in skrbeti za korist in dobiček, ne pa se podpirati tako škodljivo zabavo.

V nedeljo, dne 28. sept. 1919 veliki ljudski tabor

ki se vrši ob vsakem vremenu na dvorišču benediktinskega samostana

v Dobrlivasi na Koroškem.

Sporeč:

- Ob 9. uri slovesna sv. maša v proštijški cerkvi, ki jo daruje generalni vikar za Slovensko Koroško mil. g. prošt Mat. R a n d l in pri kateri igra godba generala Maistra.
- Po sv. maši govore na dvorišču benediktinskega samostana: g. general R. Maister, poverjenik za uk in bogočastje g. dr. Karel Verstovšek, koroški narodni predstavnik g. F. Smodej, gospa doktorica Angela Piskernik, podpredsednik Slovenske Dijaške Zveze, g. Miroslav K r e k, podpredsednik Orlovske Zveze brat Jože P i r c.
- Ob pol eni uri popoldne prihod aeroplana iz Maribora.
- Ob 3. uri popoldne telovadni nastop Orlovske Zveze, pri katerem igra orlovska godba.
- Po nastopu koncert v gostilni Brugger, vstopnina prosta.

Za jedila, pijačo in tobak je dobro preskrbljeno. — Cisti dobiček je namenjen narodnemu svetu za Koroško.

Slovenski Korošci, posebno pevstva in druga narodna društva, pridite vsi na tabor z banderi, na okinčanih vozovih! — Vabimo tudi mile brate iz Štajerske in Kranjske!

Narodni svet za Koroško.

Še enkrat: Staršem!

Po novem šolskem načrtu, ki ga je izdalo ministrstvo za prosveto, hočejo Cerkev izključiti iz šole, krščanskemu nauku pa prisojajo v šoli le še nekaj malo prostora. Zdaj so šli dalje. Ministrstvo za prosveto je zaukazalo nov učni načrt za učiteljska Jugoslavije. V tem načrtu minister za prosveto, Pavle Marinkovič, posega v pravice Cerkve in naravnost ukazuje, kaj bi se naj učilo pri veronauku v posameznih letnikih učiteljskega! Načrt določa pouk samo v cerkveni zgodovini in „krščanski etiki“ (krščanskem življenju), popolnoma pa prezira pouk v krščanskih resnicah. Kako bo človek krščansko živel, ako ne pozna krščanskih resnic? Razen tega določa v zadnjem (tretjem) letniku učiteljskega za veronauk samo po eno uro na teden. Ze v zadnjem „Gospodarju“ smo opozorili na protiversko nakano, ki hoče v brezversko vzgojo otrok krščansko ljudstvo odujiti in iztrgati Cerkev. Zdaj hočejo za svoje protikrščanske namene pripravljati tudi dijake-učiteljske, ki bodo čez leto dni učili in odgajali naše otroke! Zato hočejo ravno na učiteljskih veronauk tako omejiti in ga prikrojiti po svoje. Toda ne bo šlo! Krščanski starši, ki imate prvo pravico do otrok, vi ne boste dopustili, da bi se bodoči učitelji vaših otrok tako malo krščansko ali celo nekrščansko odgajali! Zato protestirajte v vsaki župniji proti temu novemu žaljenju vašega verskega čuta!

Dekliške zveze, kje ste?

Kako lepo je bilo pred vojno v Dekliških zvezah! Ali se še spominjate, dekleta, kako ste si ustanovile Dekliške zveze, se zbirale k mesečnim sestankom, na njih govorile, deklamirale, prepevale, se izobražale in druga drugo vzpodbujale. Ali še veste, s kakim veseljem in navdušenjem ste pripravljale za prireditve? In dekanjski dekliški shodi! S kolikim navdušenjem ste prihajale po sedem ur daleč, na stotine se vas je zbralo, iz cele dekanije in še čez meje dekanije! Kako vzpodbudna so bila vaša skupna sv. obhajila in vaša cerkvena pobožnost! Po Cerkvem opraviilu pa vaša veličastna zborovanja! S kakim ognjem ste govorile in se vnmale za dekliške vzore! Ali vam ne zaigra še danes v radosti srce, če se spomnite teh sijajnih prireditev?

Za časa vojne je vaše delovanje moralo utihniti. Saj so, zlasti v začetku vojske, ob času onih groznih preganjanj leta 1914. vladni služabniki, stikali za Dekliškiimi zvezami, popraševali in poizvedovali, ali niste morda svojih prispevkov za Dekliško zvezo pošiljali v Srbijo! Avstrijska vlada vas je pobijala, a ubiti in zatreti vaših Dekliških zvez ni mogla. Ob majniški deklaraciji ste se, Dekliške zveze, zopet zbudile in pokazale sadove svojega predvojnega delovanja. Enoglasno ste zahtevale zedinjeno Jugoslavijo in neustrašeno pobirale podpise za majniško deklaracijo!

Zdaj smo svobodni v svobodni Jugoslaviji, ki ste jo ve dekleta pomagale priboriti! Odprta je zopet svobodna pot Dekliškim zvezam. Ali bi ne bilo lepo, neizmerno lepo, če bi se Dekliške zveze vsepovsod zopet oživele, in kjer jih ni, nanovo ustanovile! Dekleta! To morate storiti! Dekliške zveze so morajo zopet poživiti, oziroma na novo ustanovljati! Cisto, neomadežano dekliško življenje je marsikje vsled vojske padlo. Dekliške Zveze naj ga zopet dvignejo! Slovensko ženstvo, tudi kmečko, bo dobilo volilno pravico in se udeleževalo javnega življenja. Dekleta! Treba vam bo pouka v političnih in javnih vprašanjih. Dekliške zveze vam bodo dajale najlepšo priložnost, da se boste v teh vprašanjih lahko izobražale. Slišale ste v novem šolskem načrtu, ki hoče vero in Cerkev polagoma iziniti iz šol. Dekleta, bodoče matere in vzgojiteljice, ve ste predvsem poklicane, da povzdignete svoj glas in odločno protestirate zoper ta protikrščanski načrt. Toda posamične ne boste dosegle ničesar! Skupno, združene in dobro organizirane v Dekliških zvezah bo vaš glas, vaš protest kaj zalegel! Nasprotniki krščanstva nam bodo gotovo hoteli vsiliti še druge protiverske odredbe, n. pr. razporoko ali ločitev zakona! Zopet se boste poleg žen v prvi vrsti ve dekleta morale upreti takim poskusom. Zmagajte pa boste le tedaj, če boste združene, tesno združene v Dekliških zvezah! Vaše mlado srce, dekleta, potrebuje po težkem tedenskem delu poštenega razvedrila. Boste ga li iskale po plesiščih? Ne! V Dekliških zvezah se boste shajale, govorile in se navduševale in prepevale! V Dekliških zvezah boste našle najplemenitejšo zabavo in razvedrilo!

Glejte, koliko razlogov, da si ustanovite in poživite Dekliško zvezo! Dekleta želijo Dekliško zvezo in željno čakajo, da jim jo kdo ustanovi. Kako hvaležne so voditeljem, ki si naložijo tisto malo truda in jim ustanove Dekliško zvezo! S kako radostjo se oklepajo Dekliških zvez, s kako poštrevnostjo se udeležujejo mesečnih sestankov in izdelujejo govore ter se pripravljajo na gledališke igrice! Ze cel mesec naprej se vesele na shod in po shodu so njih srca polna plemenitega navdušenja in nedolžnega veselja!

Dekleta! Zbudite se! Presite svoje dušne pastirje, da vam ustanovijo Dekliško zvezo! Z veseljem bodo ugodili vaši želji! Po mestih, trgih in obrtnih krajih pa saužite Orlico, ki je višek dekliške vzajemne misli!

Slove širite naše liste

Pismo iz Prekmurja.

1. Zveza v Prekmurju.

Prehodil sem zadnje dni vse kraje, ki pridejo v poštev glede mosta in železnice čez Muro. Znano je, da ima Prekmurje dozdej eno železnico, ki prihaja od Körmendina na progi Sv. Gothard—Sombotelj v severno Prekmurje pri Hodošu ter gre skoz Salovec v Mursko Soboto. Po izgubi Radgone ne moremo te železnice nadaljevati v Radgono—Gornjo Radgono—Maribor, ampak moramo misliti na zvezo Sobote s progo Gornja Radgona—Ljutomer. Tri možnosti bi prišle tu v poštev: 1. zveza Sobota—Bučevci, 2. zveza Sobota—Križevci, 3. zveza Sobota—Ljutomer. V poštev pa pridejo tudi kraji na Prekmurjskem. Blizu Sobote je večji kraj Beltinci, ki bi moral biti že v najkrajšem času zvezan z železnico. Seveda bi bilo železi, da bi bila napravljena tudi zveza Sobota—Beltinci—Dolnja Lendava. Dokler pa ta zveza Sobota—Lendava ni gotova in dokler ni direktne zveze med progo Ljutomer—Gornja Radgona in Mariborom ter je upati, da se preje napravi železnica Ljutomer—Ormož, tako dolgo se mora gledati na to, da se izgotovi zveza med Soboto in Ljutomerom, da dosežemo zvezo z Ormožem. Ako naj gre provizorna železnica iz Sobote skoz Beltince, pridejo v poštev za most tu kraji Veržej, Krapje, Mota. Najbolj naravnost bi bila proga skoz Mota. Ako spoznajo inženirji, da je pobežje pri Moti za to ugodno, potem je dobro. Zdi se pa, da je pobežje pri Moti in Krapju slabše, kot pri Veržeju. Ako je to res, inženirji imajo tu besedo, potem je seveda umljivo, da se mora napraviti železnica pri Veržeju. Prihodnje dni mislijo interesenti sklicati shod v Veržeju, da bi zagovarjali to progo. Sicer pa se žalibog tako hitro ne bo delal most, ampak se mislijo napraviti najprej dobri brodovi. Predvsem pa bi bilo potrebno, da se popravijo dovozne ceste k brodom. Vsak večji dež onemogoči vozni dohod do brodov. V tem oziru bi morale zadevne oblasti takoj potrebno ukreniti.

2. Slovenska uprava.

Civilni komisar za Prekmurje je prevzel urade v vseh večjih krajih ter nastavlil slovenske uradnike. Po občinah so določeni gerenti, ki si jih ljudstvo izbere. Polagoma se začena slovensko uradovati. Zivila se že dobivajo, kjer je postavljen gerent, ki skrbi za to. Sadje, ki ga je dovolj, kupujejo od komisarja določeni prekupei. Ljudje s tem niso popolnoma zadovoljni, ker imajo bojda prekupei prevelik dobiček, dočim je za kmete določena maksimalna cena. S pošto je že nekoliko boljše. Sole so še vse zaprte. Ko pa bo vse pripravljeno, se otvorijo tudi te. Glede šolskih knjig za ljudsko šolo si želi ljudstvo v prvih treh šolskih letih čitanko v prekmurščini. V tem oziru se jim misli ugoditi, da ne bodo madžaroni mogli agitirati proti Jugoslaviji. Ti namreč hujskajo proti Jugoslaviji s tem, da pravijo: „Jugoslavija vam hoče vsiliti hrvatski ali kranjski jezik, Vaš stari slovenski jezik vam bodo vzeli.“ To agitacijsko orožje se jim mora odvzeti, zlasti ker se mir z Ogrsko ni podpisan. Preveliko odgovornost bi prevzel tisti solnik, ki bi hotel z neumestno naglico uvesti književni slovenski jezik. Ljudstvo v Prekmurju je še izpostavljeno preveliki agitaciji zoper Jugoslavijo.

3. Narodno gibanje.

O kakem narodnem gibanju v Prekmurju se ni veliko opaziti. Ljudje so veseli, da imajo mir in da jih vojaštvo ne nadleguje in ne vznevojuje s kakimi nepostavnostmi. Slišali smo, da so nekemu kmetu vojaki vzeli voz s silo, drugje da se pasejo vojaški konji v vinogradu. Na meji se dajo bojda vojaki pogovoriti za nagrado, da spustijo ljudi skoz demarkacijsko črto itd. Naše vojaštvo ima res veliko nalogo, da pridobi prekmursko ljudstvo za zadovoljno sodelovanje z našimi oblastmi. Prekmurški dijaki so priredili dne 21. t. m. v Crensovcih večjo slavnost, istočasno pa prleški visokošolci enako prireditev v Beltincih. Obeh se je domače ljudstvo z veseljem udeležilo v velikem številu.

Ponesrečen shod „Samost jne“.

St. Ilj v Sl. g., 22. sept. 1919.

Zašumelo je v narodnem St. Ilju, ko se je zvedelo, da namerava v nedeljo, dne 21. sept., že znani zggagar Mermolja iz Pesnice prirediti tukaj javen shod. Da bi vedel Mermolja za javno mnenje v St. Ilju, bi pač bil to prireditev opustil. Doživel je tudi tako blažajo, kakoršne se ni in je tudi ne bo, razven če pride zopet v St. Ilj. Do zborovanja sploh ni prišlo. A tudi prošnje nekaterih naših voditeljev, naj se vrši shod, niso nič pomagale. Ljudstvo je bilo čisto divje, in je dalo duška svoji ogorčenosti v strastnih izrazih. Odkritosrečno rečemo, mi ne odobravamo vsega, kar se je na shodu zgodilo, samo javnosti hočemo pejasniti, da je čisto umevno, da je bilo ljudstvo tako razburjeno. Kdor vse premisli, bo drugače sodil.

V St. Ilju so bili zadnja leta hudi boji. Ljudstvo tukaj je bilo vedno na ironi — več kot 20 let. Koliko zggag in preprirov so napravili razni nemškutarji in švabski privandraci! Ljudstvo se je kar oddahnilo, ko se je ustanovila Jugoslavija. Nikjer niso Jugoslavije tako veselo pozdravili, kot v St. Ilju. Zdaj so mislili, da bo enkrat konec teh večnih preprirov in bo. ev. Naveliča se jih vsak človek. Zdaj pa pride ta

nesrečni Mermolja, pa hoče med to razburjeno ljudstvo vreči zopet bakljo prepira in nesloge. Ni čuda, da so se čisto priprosti ljudje vedli čisto divje v oči-gled take nakane. Če je hotel Mermolja kmetško ljudstvo tukaj samo organizirati, mu povemo, da je tukaj že vse organizirano v Kmečki Zvezi in da je ravno Vseslovenska ljudska stranka tukaj vsa leta vodila uspešne boje, da je ravno ta stranka rešila St. Ilj in da tej stranki zaupa velikanska večina šentiljskega ljudstva. Zakaj delati razdor, zakaj sejati tu prepir? Kje ste bili vi zgararji, ko smo mi noč in dan agitirali, ko smo od hiše do hiše prirejali shode, ko smo rotili in prosili osebno skoraj vsakega poedince? Mi smo delali in sejali, zdaj pa bi radi želi. Mi smo se bojevali, vi bi pa radi ležali na lavorikah. Kaka velikaška premoč je bila proti nam, pa rešili smo le narod! Mislim, da ni več javna tajnost — g. dr. Kovačič bo o tem še pisal — da je ravno St. Ilj in njegova okolica rešila Maribor! Bi bil St. Ilj in okolica ponemčena, ne bi imeli slovenskega Maribora. Tukajšnji voditelji so ravno Francozu dr. Reverdyju natanko pojasnili razmere in boje tukajšnjih Slovencev z vsenemci. Bil je dalje časa osebno v St. Ilju in se natanko poučil o nasilnostih Nemcev. Ni se mogel načuditi žilavosti našega naroda. In zopet ni več tajnost, da je ravno ta Francoz dr. Reverdy s svojim vplivom v oči-gled razmer v šentiljski okolici zabranil še v zadnjem trenutku plebiscit, glasovanje v sodnem okraju mariborskem.

Ali pa so že boji z Nemci pri nas nehali? Ni kakor ne! Najprej smo mislili, da bodo naši Svabi morali zapustiti svoja posestva in se bodo naselili tu naši ljudje. Pa ta nesrečna pariška konferenca jih šteti. Saj bomo videli, kako se bodo razmere zasuka-le. Pa dejstvo je, da Svabom greben zelo raste. Mi potrebujemo na meji neobhodno slogo. Če bi se cepili v stranke, bi s tem pridobili le Nemci. Dobili bi nad nami oblast in podlegli bi mi. Saj imajo ti Svabi na skrajni meji vedno stike z Avstrijo in svojo materjo Nemčijo. In kako že vzdigujejo glave! Zato pa je tisti izdajalec domovine, grobokop slovenskega naroda in naše Jugoslavije, ki dela tu na skrajni meji prepir in razdor. Najzagrizenejši liberalci so toliko pametni, da pravijo, St. Ilj pustimo še zdaj pri miru; tam se morajo razmere urediti. Le zgarar Mermolja tega noče razumeti. Ali ne bi po pravici človeka sveta jeza prijela?!

Znano je tudi, da se zatekajo v Mermoljevo stranko najzagrizenejši tukajšnji nemškutarji. Ti breznačajneži so tu njegovi zaupniki. In te vlačijo s seboj na svoje shode. Naše ljudstvo je od teh ljudi že neznošno trpelo. Dejansko so napadali naše prireditelje (otvoritev Slovenskega Doma l. 1910), izdajali so nas, denuncirali so nas, zapirali so nas. Leta 1914 so za nas imeli samo ječo, bajonet, kroglo in vrvi. Duhovniki in druge može so v celi jareninski dekaniji brez vsakega vzroka odpeljali v ječo samo radi tega, ker so bili Slovenci in katoličani. Nihče ni bil varen pred temi barabami. Letali so okoli kakor stekli psi, in grizli vsakega poštenega Slovence in z revolverjem v roki ga peljali na orožniško postajo. Vsakemu otroku je znano, kaj so delali leta 1914 Reininger in sodrugi. In čujte, Reininger je zaupnik Samostojne za Poličko. In znana Ferk in Hojnik naznanjata Mermoljeve shode! Ali ne more našemu ubogemu ljudstvu vskipeti kri, če vidi kaj takega, če prihaja med nas tisti nesrečni človek, ki ima take ljudi za oprode, ki jemlje te ljudi v zaščito?

Glavna razlika med programom Samostojne in naše krščanske stranke je, da pravi Samostojna, duhovniki se ne smejo v politiko mešati, z duhovniki le proč iz javnega življenja, oni ne smejo nikjer vodilne vloge igrati. Mermolja se kar vstraši in dobi kar — kurjo polt, če sliši, da predlaga kdo izmed ljudstva duhovnika za načelnika kakega društva. Kakor da bi duhovniki imeli vsi garje, kakor da bi bili duhovniki največji izkoriščevalci, oderuhi, stiskači in trinogi ubogega ljudstva. To ve šentiljsko ljudstvo, da je to Mermoljev program. To mu pa grozno zameri. Zato so mu na nedeljskem shodu v obraz metali očitke: „Vi ločete naše duhovnike požreti.“ Ljudstvo s svojim umom dobro spozna, kam pes tace molj. In v tem oziru je pač naše ljudstvo recimo kar fanatično klerikalno, ne toliko iz verskih nagibov, kakor iz narodnopolitičnih. Nad 20 let se bojuje to ljudstvo za svoj borni obstanek na svoji sveti rodni grudi. Jemali so temu ljudstvu jezik in vzeli so mu ga hoteli, jemali so mu otroke in jih silili v nemške mučilnice, rezali so mu prav mačehovsko narodne in gospodarske pravice, jemali so mu dom in domačo grudo in ga gnali v fabriki in mesta, vzeli so mu hoteli celo krščansko-katoliško vero, na katero je naš človek navezan z vsako žilico srca. In kdo odini je branil to ljudstvo, kdo odini je bil njegov sodnik, učitelj in tolažnik? Duhovnik in le duhovnik. Naši ljudje vedo in čutijo, da je le duhovnik jih branil in da če jih duhovnik ne bi vzel v zaščito, bi bil tu narodni življenj propadel. Katoliški duhovnik je živel, trpel in delal z našim ljudstvom. Vsak duhovnik, ki je bil tu na meji, je bil narodni delavec, agitator in mučenik. Nihče drugi se ni brigal za to ljudstvo — nekaj mlajših učiteljev je hvalevredno sopomagalo. Vse je tu ubogo ljudstvo zaničevalo, vse, kar je bilo inteligentnejše, je zbežalo v nasprotni tabor med gospodo, ki je živela od mestnih sulvereinovih in šidmarkinij podpor, samo v duhovniku je našlo ljudstvo podporo in zaščito, ljudstvo, ki je vzdihovalo in gladovalo. A zdaj pa pride Mermolja v St. Ilj in hoče zaklicati — ni imel časa —: Proč z duhovniki iz javnega življenja! Proč s farji! Ali se čudite, da je bilo ljudstvo na shodu tako razburjeno, da bi ga bili ubili, če ga ne

bi naši branili in ga spremili domu? Jaz se ne čudim. Obsojam vsako preostro ogorčenje, pa umevno je. Mislite li, da nima čuta hvaležnosti naše ljudstvo? Mislite li, da bi si to ljudstvo pustilo zdaj duhovnike, svoje največje prijatelje, na cesto vreči?! O kako slabi politiki ste! Nihče ni nedeljo ljudstva nahujskal, demonstracija je bila hipni izraz ogorčenja, ki je izbruhnilo iz ljudske duše samo od sebe, iz ljudske duše, ki živi in naravno čuti, kakšne nakane imajo z njo. Kakor Mermolju, se bo v St. Ilju vsakemu politiku godilo, ki hoče med našo krščansko ljudstvo vreči bakljo prepira in zasejati razdor med vrste naše Kmečke Zveze. Zatorej: roko proč od St. Ilja!

Kmetovalcem, ki so oddali lansko leto seno.

Nešteto kmetovalcev je, ki so v jeseni pred in še po prevratu oddali seno in slamo erarju, plačila za to pa še do danes niso dobili. Gre za milijone, na katere morajo posestniki čakati, ki so ob krutem režimu morali oddati zadnjo bilko sena, svojo živino pa privržati na kratko. Ogorčenje je splošno in zato pa naj javnost izve, pri čem da smo.

Stvar je takšna-le: Bivša Avstrija je zaplenila vsa krmila za-se. Ustanovila je takozvane „krmilnice“, „Rauhutterstellen“ in sicer za Stajersko v Gradcu. Ti zavodi so imeli nalogo, zaplenjeno in rekvirirano krmo in slamo prevzeti, plačati in čez isto razpolagati po uradnih navodilih. Ta zavod je bil trgovska družba. V posameznih okrajih je nastavljal ta zavod okrajne prevzematelje in ti prevzematelji so si zopet imenovali in nastavili nakupovalce. Ti nakupovalci so torej prevzemali od kmetov krmila in izdajali potrdila. Plačilo je prišlo od zavoda iz Gradača, kar je vedno trajalo nekaj časa. Ravno meseca septembra in oktobra 1918 je veliko posestnikov oddalo krmo. Prišel pa je prevrat. Plačila iz Gradača še niso dobili, jugoslovanski erar je zaplenil po prejšnjem vzorcu vsa krmo, tudi tisto, ki je že bila za prejšnji avstrijski erar kupljena in tudi prevzeta, pa še ne plačana.

Vsled tega je poslovalnica za krmila ustavila izplačevanje kmetovalcem. V to bi se jo seveda lahko tudi prisililo, kajti ona je krmo po svojih pooblaščenih prevzemnikih že prevzela, krma je prešla v njeno last in je ona s tem postala dolžna plačnica.

Tukaj pa se prične delovanje Zadrzne Zveze v Celju. Ker v Gradcu čez oddano krmo zaradi zaplenbe od strani jugoslovanskega erarja niso mogli več razpolagati, je Zadrzna Zveza v Celju stopila z graško krmilnico v dogovor. Sklenila se je pogodba, glasom katere Zadrzna Zveza v Celju: 1. prevzame vse zaloge krme na Spodnjem Stajerskem, 2. prevzame od graške poslovalnice ves denar, namenjen za naše kmetovalce in 3. se zaveže izplačati kmetovalcem kupnino za oddano krmo.

Zadrzna Zveza v Celju je nato takoj razprodajala rekvirirano krmo, vse zaloge, katere je imela poprej poslovalnica na našem spodnještajerskem ozemlju. Prodajala je to krmo 40—50 K mq! Zadrzna Zveza pa je prevzemala še nadalje krmo od kmetov, in jo razpečevala.

Kako pa je Zadrzna Zveza izplačevala kmetom denar? Nad pol leta je odlagala s plačili, češ, da je samo posvetovalnica SHS države itd.! Sedaj pa je baje sklenila plačevati kmetom, ki so oddali krmo, po 70%, to se pravi, mesto 100 K samo 70 K.

Predvsem moramo pripomniti, da Zadr. Zveza ni posredovalni državni urad, marveč si je pridobila od države le pravico, da razpolaga s senom po uradnih navodilih, na svojo odgovornost, za lasten dobiček. Ona je nekaka centrala za krmila. Torej sedaj je milostno sklenila, da izplača kmetovalcem 70% kupnino. Na ta način naj bi trpeli kmetovalci na Sp. Stajerskem več milijonov K škode. Ako namreč računamo, da se je oddalo najmanj 200.000 mq sena po 25 K, znaša kupnina 5 milijonov K. Od tega pa bi Zadrzna Zveza izplačala samo 3% milijona K, tako da bi profitirala 1% milijona K. Obrsti od teh 5 milijonov po 3% za pol leta znesejo 75.000 K. Pri tem pa ne računamo za enkrat, da je Zadrzna Zveza veliko krme prodala po 40—50 K, dočim bi jo kmetovalcem naj plačala samo po 25 K.

Vprašamo javnost in deželno vladu, kam sta li šla ta dva milijona? Če je Zadrzna Zveza državna naprava, ali pride ta denar v državne blagajne? Da bi pa privatni zavod iz kmetijskih žepov shranil ta denar, je škandal.

Prosimo in pozivamo deželno vladu, 1. da nam pojasni značaj Zadrzne Zveze v Celju, 2. da napravi takoj strogo revizijo v omenjenem zavodu.

Politični pregled.

Beograd.

Davidovičeva vlada v Beogradu je že davno podala ostavko, a nove vlade še do danes nimamo. Vse prejšnji vladni nasprotni parlamentarne stranke so zahtevale odločno, da se nova vlada ne sme postaviti pred povratkom našega mirovnega odposlaništva iz Pariza. Ti pariški delegati bi naj Narodnemu predstavništvu natančno obelodanili naš zunanje politični položaj glede našega podpisa mirovne pogodbe z Avstrijo, ker je Davidovičeva vlada odstopila, kakor je to sama izjavila, ravno radi naše zunanje politike. V Beograd so se že vrnili iz Pariza: Pašič,

Trumbič, Smodlaka in Jovanovič. Poročali so o našem zunanjem političnem položaju ministrskemu svetu, kateremu je prisostoval sam regent Aleksander. Ti delegati pogovarjajo razne med seboj nasprotne parlamentarne stranke, da bi se zedinile in sestavile koncentracijski kabinet iz vseh večjih strank. Torej se bo uresničila tozadevna že stara zahteva dr. Korošca in Jugoslovanskega kluba. Dr. Pavlovič, predsednik Narodnega predstavništva, kateremu je regent Aleksander poveril nalogo, da posreduje med strankami in sestavi novo vladu, svoje naloge ni izvršil, vsa njegova pogajanja in vse njegovo spravno delo je bilo zaman. Kdo bo oni veliki mož zedinjenja, kateremu se bo posrečilo poriniti našo vladno zmedo in kolobocijo v red in poslušati tir, še ni znano. Imenujejo se sicer po listih nekateri kandidati za nove ministrske predsednike, a to so le časnikarska ugibanja, ki so brez prave podlage. Naš regent Aleksander bo 5. oktobra posetil Zagreb in tamkaj sprejel v avdienco vse višje cerkvene in svetne dostojanstvenike. Za 13. oktobra je napovedan regentov obisk v Ljubljani. Tozadevne podrobnosti še bodo objavljene.

Reka in Italija.

D'Annunzijo, ki se je na svojo pest polastil Reke, je še vedno samodržni zapovednik tega mesta. Ima svoje brodoge: 3 ladje in 1 torpedovko, vojaštva pa 10.000 mož. Prehrane dobiva Reka dovolj, ker se se ententine ladje, ki so Reko blokiral, odstranile. Italijanska vlada vedno pozivlja in grozi D'Annunziju in njegovi armadi, naj zapusti Reko in se vrne v Italijo. D'Annunzijo pa se bore malo zmeni za te vladne grožnje, vlado še smeši in jo blati po listih in svojih oklicih. Častnikov in italijanskega vojaštva še vedno več priglaja za D'Annunzija. Za Italijo je sedaj ista nevarnost, kot nekoč za staro Avstrijo in za Nemčijo, da odreče vladi vojaštvo pokorščino, da se zruši italijanska vojaška sila. V to nam pomoz! Bog!

Dunaj.

Vse prebivalstvo dunajskega mesta živi sedaj pod vtisom premogovne krize. Cestna železnica stoji, ob 8. uri zvečer se zapirajo restavrant, gostilne, kinematografi in druga podjetja. Vsled tega se močno širi brez, oselnost, ki lahko pospeši nov prevrat. Edini izhod iz teh neprilik se pričakuje s strani entente. Danes so po 20urnem dežju ceste bolj podobne veliki mlaki, kakor pa normalnim prometnim cestam. Nemo-goče je dobiti kakoršnokoli vozilo. Pešci zlasti v jutranjih urah preplavljajo ceste. Vidi se samo nezadovoljne obraze in ljudi slabe volje, ki imajo pomanjkljivo obleko in slabo obuvalo.

Kmečka Zveza.

Shodi Kmečke Zveze. Dne 28. septembra: po rani sl. božji v Zavrču v šoli (Golec, Zebot), v Zibiki (Pušenjak), v Podčetrku pri M. Pašku (Pušenjak), pri Sv. Lovrencu v Slovgor. v stari šoli (govori urednik Krajne iz Maribora), po večernicah pri Sv. Marjeti niže Ptujca. Dne 5. oktobra po rani sv. maši gospodarsko politično zborovanje pri Sv. Antonu v Slov. gor., pri Smarini na Pohorju, po pozni službi božji pri Sv. Trojici (govorniki se še določijo). Na Cve-nu ob 14. uri tabor muropolskih kmetov. Prosimo zaupnike, da agitirajo povsod za številno udeležbo.

Hajdin. Shod Kmečke Zveze, ki je bil sklican za 28. septembra se preloži radi slinovke, ki se jo pojavila v mnogih kmetijskih hlevih, na poznejši čas.

Ponikva ob juž žel. Samostojna Kmetijska Stranka je že mislila, da je cela velika občina. Ponikva za njo. Shod KZ dne 21. t. m. pa je pokazal, da KZ na Ponikvi še vedno trdno stoji. Iz vseh delov občine so se zbrali pristaši KZ ter z veliko pozornostjo poslušali gg. govornika dr. Antona Ogrizek in Jakoba Vrečko. Govori so izredno ugajali in naše pristaše tako utrdili v načelih KZ, da jih gotovo nihče več ne omaje. Samostojna je le par naših mož premotila, o katerih pa upamo, da v kratkem spoznajo svojo zmoto in se vrnejo k svoji stari stanovski organizaciji. Naši zaupniki, postavljeni po okolišah, pa so vsi ostali KZ trdno zvesti, četudi so bili nekateri od Samostojne brez njihove privolitve izvoljeni v krajevni odbor. — Istotako je lepo uspel tudi shod v St. Vidu pri Grobelnem, kjer sta ista govornika številnim poslušalcem razlagala vedno veljavna krščanska načela KZ. Na obeh shodih so zborovalci prišli do trdnega prepričanja, da je pristen liberallec vsak, ki trdi, da je vera privatna stvar ali, da se duhovnik ne sme vtikati v politiko, v katero se vtika zdaj že vsak priprost hlapec in delavec. Posebno veselo razpoloženje je bilo med zborovalci, ko je g. dr. Anton Ogrizek omenjal, do kako čudnih, naravnost smešnih posledic privede načelo „vera je privatna stvar“, in ko je ožigosal novo kmetijsko stranko, ki je že tolikokrat spremenila svojo firmo, bja je že neodvisna, narodna, demokratska, zdaj pa boče biti samostojna! Na obeh shodih se je na predlog č. g. župnika iz Ponikve sklenil oster protest proti predloženemu šolskemu zakonu, ker je nedemokracičen, cerkvi in veri sovražna. Sklenilo se je tudi razne resolucije, tako za sklicanje pokrajinskega zbora, za razpis volitev, proti krivični odmeri davkov, proti vsoki carini. Izrazilo se je slednjič tudi popolno zaupanje Jugoslovanskemu klubu in njega načelniku dr. Korošču.